

CHIẾN LƯỢC CHỐNG THAM NHŨNG TRONG NỀN HÀNH CHÍNH PHỤC VỤ CỦA HOA KỲ VÀ THAM CHIẾU TẠI VIỆT NAM

TẠ THỊ THANH TÂM*

Chống tham nhũng (CTN) là một trong những nội dung quan trọng của nền hành chính phục vụ đối với các quốc gia nói chung và Việt Nam nói riêng. Hành vi cán bộ, công chức (CBC) lạm dụng quyền lực công để vụ lợi cá nhân, không chỉ đơn giản là chiếm đoạt của cải bất chính mà còn làm mất đi sự bình đẳng của người dân trong việc tiếp cận các dịch vụ công.

1. Chiến lược chống tham nhũng tại Hoa Kỳ

Năm 2021, Chính quyền Tổng thống Hoa Kỳ Joe Biden đã công bố chiến lược mới CTN và chống các hoạt động tài chính bất hợp pháp. Chiến lược CTN mới của Hoa Kỳ gồm năm trụ cột:

(1) Hiện đại hóa, điều phối và cung cấp nguồn lực cho Chính phủ để CTN.

Chính phủ Hoa Kỳ tập trung các nỗ lực trong việc điều phối, hợp tác và tận dụng các nguồn lực trong Chính phủ và cơ quan thực thi pháp luật để giải quyết mối đe dọa an ninh quốc gia do tham nhũng gây ra, bao gồm: ưu tiên thu thập và phân tích thông tin tình báo về các tác nhân tham nhũng và mạng lưới của chúng; nâng cao công tác CTN trong các ban và cơ quan quan trọng của Chính phủ liên bang, bao gồm thông qua các cơ quan điều phối tại Bộ Ngoại giao, Kho bạc và Thương mại và Cơ quan Phát triển Quốc tế Hoa Kỳ (USAID); tăng cường nguồn

lực thực thi pháp luật và tăng cường chia sẻ thông tin giữa cộng đồng tình báo và cơ quan thực thi pháp luật.

(2) Ngăn chặn tài chính bất hợp pháp.

Các đối tượng tham nhũng và những người hỗ trợ các đối tượng tham nhũng dựa vào các lỗ hổng trong hệ thống pháp luật ở Hoa Kỳ và hệ thống tài chính quốc tế để che khuất quyền sở hữu tài sản và rửa tiền thu được từ các hoạt động bất hợp pháp. Hoa Kỳ có trách nhiệm giải quyết những lỗ hổng trong hệ thống quy định của mình và thúc đẩy các biện pháp tương tự của các đồng minh và đối tác, như: ban hành các quy định về minh bạch quyền sở hữu có lợi giúp xác định các tác nhân xấu ẩn sau hệ thống cấu trúc công ty không rõ ràng; ban hành các quy định nhằm vào các giao dịch bất động sản được sử dụng để che giấu tiền mặt bất chính hoặc để rửa tiền thu được từ tội phạm; việc xây dựng pháp luật với Quốc hội và thông qua các quy định nhằm tập trung vào vai trò quan trọng của những người gác cổng đối với hệ thống tài chính, bao gồm luật sư, kế toán, quỹ tín thác và các nhà cung cấp dịch vụ công ty; làm việc với các quốc gia đối tác thông qua can thiệp ngoại giao, hợp tác thực thi pháp luật và nâng cao năng lực để củng cố các chế độ chống rửa tiền.

* PGS.TS, Học viện Hành chính Quốc gia

(3) *Yêu cầu các đối tượng tham những chịu trách nhiệm.*

Chính phủ Hoa Kỳ tăng cường trách nhiệm giải trình đối với các đối tượng tham những bằng cách: trực tiếp hình sự hóa các quan chức chính phủ nước ngoài có yêu cầu hoặc nhận tiền hối lộ; nâng cao các nỗ lực ngoại giao và phát triển nhằm hỗ trợ, bảo vệ các tổ chức xã hội dân sự và truyền thông, bao gồm cả nhà báo tham gia điều tra vạch trần tham nhũng; thu hút sự tham gia của các nước đối tác trong việc phát hiện và ngăn chặn hành vi hối lộ nước ngoài; thiết lập cơ chế trong việc xác định và thu hồi các tài sản có liên quan đến tham nhũng của chính phủ nước ngoài tại các tổ chức tài chính của Hoa Kỳ; hợp tác với khu vực tư nhân để cải thiện môi trường kinh doanh quốc tế bằng cách khuyến khích việc áp dụng và thực thi các chương trình tuân thủ CTN của các công ty Hoa Kỳ và quốc tế.

(4) *Duy trì và củng cố cấu trúc CTN đa phương.*

Chính phủ Hoa Kỳ cam kết tăng cường cấu trúc CTN quốc tế, gồm các sáng kiến, cam kết và tiêu chuẩn đa phương nhằm thúc đẩy các quốc gia thực hiện những cải tiến thực sự trong việc CTN. Hoa Kỳ sẽ tiếp tục bảo tồn và củng cố cấu trúc quan trọng này, bao gồm: làm việc với các quốc gia trong các nhóm G7 và G20 để thực hiện minh bạch, áp dụng mạnh mẽ các biện pháp CTN tại các cơ quan cấp cao; xây dựng và mở rộng các thể chế an ninh có trách nhiệm giải trình, hiệu quả và có khả năng phục hồi nhằm mục tiêu CTN trong các lĩnh vực tài chính, thu mua lại doanh nghiệp và các nguồn nhân lực; tăng cường sự tham gia của Hoa Kỳ trong Tổ chức Đối tác Chính phủ Mở (OGP) và Sáng kiến minh bạch trong ngành công nghiệp khai thác khoáng sản (EITI).

(5) *Cải thiện sự can thiệp ngoại giao và tận dụng các nguồn lực hỗ trợ nước ngoài để*

đạt được các mục tiêu trong chính sách CTN.

Những nỗ lực này có thể tăng cường năng lực và ý chí của các chính phủ đối tác trong việc CTN, đồng thời hỗ trợ xã hội dân sự và các tổ chức khác tham gia vào vận động và hành động. Do đó, Hoa Kỳ sẽ mở rộng và tăng cường các nỗ lực của mình, bao gồm: nâng cao công tác CTN như một ưu tiên trong các nỗ lực ngoại giao; rà soát và đánh giá lại các tiêu chí về hỗ trợ giữa các chính phủ với nhau, bao gồm cả vấn đề minh bạch và trách nhiệm giải trình; mở rộng hỗ trợ tập trung vào CTN của Hoa Kỳ và giám sát hiệu quả của hỗ trợ này; xây dựng tính linh hoạt bổ sung vào các sáng kiến CTN; tăng cường năng lực và hỗ trợ CTN của khu vực công, bao gồm cả các tổ chức kiểm toán và giám sát độc lập¹.

2. Tham chiếu đối với Việt Nam trong thực hiện chống tham nhũng

Các kinh nghiệm của Hoa Kỳ có thể giúp các nhà hoạch định chiến lược tại Việt Nam tham khảo khi xây dựng chính sách CTN trong nền hành chính phục vụ như sau:

Thứ nhất, bố trí nguồn lực cho các hoạt động CTN.

Xác định rõ, CTN là nhiệm vụ trọng tâm của toàn Đảng, toàn dân thông qua hoạt động điều phối của Ban Chỉ đạo, Thường trực Ban Chỉ đạo, Ban Nội chính Trung ương và cấp tỉnh và các cơ quan có liên quan về phòng, CTN, tiêu cực. Cần xây dựng cơ chế làm việc độc lập, chuyên biệt của các cơ quan phòng, CTN cũng như quy định phối hợp của các cơ quan có liên quan trong quá trình điều tra tham nhũng.

Thứ hai, ban hành các quy định pháp luật về kiểm soát tài sản, thu nhập.

Cần mở rộng các đối tượng phải kê khai tài sản bao gồm toàn bộ CBCC thay vì chỉ có cán bộ lãnh đạo, quản lý. Bản kê khai tài sản, thu nhập của CBCC phải được thực hiện bằng hình thức công khai tại cuộc họp và

được ghi vào biên bản. Nếu có các ý kiến liên quan đến bản kê khai, người kê khai có quyền giải thích tại cuộc họp. Cần ban hành các quy định liên quan đến các hoạt động giao dịch bất động sản, đầu tư kinh doanh dưới hình thức tiền mặt của CBCC, tránh tình trạng rửa tiền từ các nguồn bất chính.

Thứ ba, tăng cường các hình thức xử lý kỷ luật đối với các cá nhân, tổ chức tham nhũng.

Hình sự hóa tất cả các hành vi tham nhũng, hành vi nhận hối lộ của CBCC. Đối với những CBCC không minh bạch trong kê khai tài sản thu nhập, không trung thực trong giải trình nguồn gốc tài sản, thu nhập tăng thêm thì cần căn cứ vào tính chất, mức độ để xử lý bằng các hình thức kỷ luật. Tất cả các quyết định kỷ luật, quyết định xử lý vi phạm liên quan đến các vấn đề trên phải được công khai. Cần thiết lập cơ chế xác định và thu hồi tài sản đối với các tài sản liên quan đến tham nhũng hoặc từ tham nhũng mà có.

Thứ tư, thu hút sự tham gia của các tổ chức xã hội và cơ quan báo chí vào hoạt động phòng, CTN.

Với quan điểm “dân biết, dân bàn, dân làm, dân kiểm tra, dân giám sát, dân thụ hưởng”, các tổ chức xã hội và cơ quan báo chí được xem là lực lượng quan trọng trong công tác phòng, CTN, nhằm giám sát, phát hiện và công khai các hành vi tiêu cực, tham nhũng, lãng phí của cơ quan, tổ chức, CBCC; đồng thời, cung cấp các tài liệu có liên quan, chứng cứ xác thực cho các cơ quan chức năng, cơ quan chuyên trách điều tra về phòng, CTN.

Bên cạnh đó, việc cập nhật, đưa tin, công khai các vụ án tham nhũng lên các phương tiện thông tin đại chúng (đài phát thanh, truyền hình, các cơ quan thông tấn, báo chí, fanpage...), từ đó, củng cố niềm tin của Nhân dân vào cuộc đấu tranh CTN và tiêu cực mà Đảng và Nhà nước khởi xướng. Do đó, cần có những quy định cụ thể để phát huy vai trò giám sát của lực lượng này; đồng thời bảo vệ quyền lợi, tính mạng, gia đình, việc làm..., của

các cá nhân, tổ chức tham gia phòng, CTN.

Thứ năm, tăng cường hợp tác quốc tế về phòng, CTN.

Việc tăng cường hợp tác quốc tế về phòng, CTN thông qua các hoạt động tương trợ tư pháp giữa Việt Nam và các nước khác liên quan về tội phạm tham nhũng sẽ giúp chúng ta có thêm thông tin, tài liệu cần thiết phục vụ cho công tác điều tra, truy tố và xét xử; xác minh, truy tìm và buộc hồi hương được người có hành vi tham nhũng, tịch thu tài sản do tham nhũng mà có.

Phòng, CTN là nhiệm vụ bảo vệ sự tồn vong của quốc gia. Một nền hành chính hiệu quả phải gắn liền với phòng, CTN. Trong những năm qua, với sự cố gắng, nỗ lực của Đảng và Nhà nước, tính minh bạch của nền hành chính ngày càng được nâng cao, tuy nhiên, vẫn còn tồn tại không ít CBCC sa ngã, gây thất thoát lớn cho ngân sách nhà nước. Kinh nghiệm từ Hoa Kỳ với chiến lược phòng, CTN dựa trên năm trụ cột chính đã thu được nhiều kết quả. Những kinh nghiệm thực tiễn này của Hoa Kỳ là cơ sở cho Việt Nam nghiên cứu, tham khảo, từ đó, vận dụng một cách phù hợp vào công tác phòng, CTN trong giai đoạn hiện nay, nhằm làm trong sạch và nâng cao hiệu quả của nền hành chính phục vụ

Chú thích:

1. United States (2021), *Strategy on counter-ing corruption*.
2. United States Department of Homeland Security (2015). *Welcome to the United States: A Guide for New Immigrants*, Washington, DC.

Tài liệu tham khảo:

1. Đảng Cộng sản Việt Nam. *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII. Tập I, II*. H. NXB Chính trị quốc gia Sự thật, 2021.
2. *Tổ chức Minh bạch Quốc tế công bố Chỉ số nhận thức tham nhũng (CPI) năm 2021*.
3. *Toàn văn phát biểu của Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng về tổng kết 10 năm phòng, chống tham nhũng*. <https://vtc.vn>, ngày 30/6/2022.